

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Maret Maripuu
peadirektor
Sotsiaalkindlustusamet
info@sotsiaalkindlustusamet.ee

Teie 10.08.2026 nr 2-10/19321-1

Meie 08.09.2026 nr 2.2.-1/26/54-2

Puuduste kõrvaldamiseks tähtaja määramine

Andmekaitse Inspeksiooni (AKI) menetluses on Sotsiaalkindlustusameti (SKA) taotlus uuringus „Laste ööpäevaringsete teenuste metoodikate uuring Sotsiaalkindlustusametile“ isikuandmete töötlemiseks ilma andmesubjekti nõusolekuta.

Tutvunud taotlusega, palub AKI selgitusi järgnevatele punktidele ja täiendada vastavalt nendele esitatud taotlust.

1. Taotluse punkti 4 kohaselt on uuringu üldeesmärk on luua terviklik, tõendus põhine ja rakendatav alus laste ööpäevaringsetel teenustel kasutatavate metoodikate süsteemseks arendamiseks, sihipäraseks valikuks ning jätkusuutlikuks juurutamiseks Eestis. Uuringu üks tööeesmärkidest on selgitada välja, milliseid metoodikaid, sekkumisi ja/või programme kasutatakse täna Eestis laste ööpäevaringsetel teenustel ning kirjeldada teenusele jõudvate laste abivajaduse ulatust ja mitmekesisust ning teenuse sihtrühmade eripärasid. Samas soovitakse analüüsida ka, millised on viimaste aasta jooksul olnud laste ööpäevaringsetele teenusele suunatud laste abivajaduse ja riskitegurite mitmekesisus ehk soovitakse saada infot konkreetsete juhtumite kohta. Palun selgitada, miks on uuringu käigus vaja analüüsida konkreetsete laste kohta kogutud dokumentatsiooni ja arengu hindamisi, kui uuringu eesmärgiks on eelkõige kasutatud metoodikate analüüsimine.
2. Taotluse punkti 9.2. kohaselt töödeldakse uuringu käigus dokumendianalüüsi teises etapis laste eriliiki isikuandmeid (nt süütegudega seotud andmed, sotsiaalabi või -teenuste kasutamist puudutavad andmed, inimese majanduslikku käekäiku kirjeldavad andmed, lapsi ja pereelu puudutavad andmed, sõnumisaladusega kaitstud andmed, reaajas asukohaandmed). Laste arengu hindamiste ja juhtumikirjelduste analüüsis võib seda tüüpi isikuandmetega kaudselt kokku puutuda, sest dokumendid võivad muuhulgas sisaldada ka näiteks pereelu puudutavaid andmeid või ülevaadet muude sotsiaalteenuste kasutamisest.

AKI selgitab, et isegi kui uuringus ei ole tundlike isikuandmete kogumine ja töötlemine omaette eesmärk, töödeldakse siiski dokumendianalüüsi käigus ka neid andmeid. Palun täpsustada, milline konkreetne andmekoosseis on uuringus hõlmatud ja milliseid dokumente teenuseosutajad uuringu läbiviijale edastavad.

3. Taotluse punktis 9.1. on välja toodud, et uuringusse kaasatakse viimase viie aasta juhtumid ja võimalusel kaasatakse ka 2026. aasta kohta andmeid. Taotluse punktis 9 on välja toodud, et dokumendianalüüsi teise etappi kaasatakse kuni 10% teenuseosutajate poolt viimase viie aasta jooksul käsitletud juhtumitest (täpset juhtumite arvu seega hetkel öelda ei oska). AKI-le ei

nähtu siiski taotlusest, kui paljude laste kohta teenuseosutajad uuringurühmale andmeid edastavad. Palun eelneva osas täiendada taotluse punkte 9 jj, sh esitada valimi suurus võimalikult täpselt.

4. Palun täiendada/täpsustada taotluse punkte 5, 9, 9.2., 9.3 ja 10, kus on räägitud andmete anonümiseerimisest, vastavalt järgnevatele selgitustele.

Taotluse punkti 9.2. kohaselt saadavad teenuseosutajad uurimisrühmale anonüümitud andmed ehk siis eemaldatud on lapse ja lapse vanemate tuvastamist võimaldavad tunnused – näiteks nimi, isikukood, elukoht, kontaktandmed (nii vanemate kui lapse omad). Anonüümimise võimalikkust on plaanis koostöös Sotsiaalkindlustusametiga ja teenusepakkujatega eelnevalt läbi arutada. Taotluse punkti 9.4. kohaselt ei olnud võimalik teenuseosutajatega andmete/dokumentide väljastamise ja anonümiseerimise võimalikkuse küsimust enne loa taotluse sisse andmist arutada tulenevalt suvepuhkuste perioodist.

Selgitame, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus ehk IKÜM) artikkel 4 punkti 5 kohaselt on pseudonümiseerimine isikuandmete töötlemine sellisel viisil, et isikuandmeid ei saa enam täiendavat teavet kasutamata seostada konkreetse andmesubjektiga, tingimusel et sellist täiendavat teavet hoitakse eraldi ja andmete tuvastatud või tuvastatava füüsilise isikuga seostamise vältimise tagamiseks võetakse tehnilisi ja korralduslikke meetmeid. Pseudonümiseeritud isikuandmete töötlemisele kohalduvad isikuandmete kaitse nõuded.

Andmete anonümiseerimine eeldab, et isikut ei ole võimalik andmetele tuginedes mitte kuidagi ei otseselt ega ka kaudselt tuvastada, sh ka mitte andmete omavahelise seostamisega. See tähendab, et isegi kui teenuseosutajad eemaldab andmete hulgast nime, isikukoodid, elukoha ja kontaktanded, siis sellegi poolest võib isik olla kogu andmete hulka arvestades siiski äratuntav. St anonümiseerimiseks ei ole piisav üksnes nime, isikukoodi, elukoha, kontaktandmete vm andmete eemaldamine, vaid arvestades nt kinnise lasteasutuse teenuse sihtrühma väiksust, tuleb hinnata, ega ei ole ka kaudselt üksnes kirjelduste põhjal mõni laps tuvastatav.

Taotlusest ei nähtu AKI-le, millisel viisil teenuseosutajad edastatavad andmed laste arengu hindamise ja juhtumikirjelduste kohta anonüümivad. Arvestades, et teenuseosutajatega ei ole anonüümimise küsimust arutatud, siis ei ole selge, kas tegemist on anonüümsete andmetega. Kui tegemist on pseudonüümitud andmetega, siis kohalduvad selliste andmete töötlemisele andmekaitse nõuded, sh eriliigiliste andmete töötlemise osas. Palun taotlust selle osas täpsustada.

5. Taotluse punktide 5 ja 9.4. kohaselt on eelistatud viia läbi dokumendianalüüsi teine etapp ilma isiku tuvastamist võimaldavate andmeteta, kuid juhul kui teenuseosutajatel ei ole võimalik andmeid jagada, siis on mõeldud ka alternatiivsete andmeallikate ja lahenduste kasutamise peale. Lisaks on välja toodud, et palutakse Andmekaitse Inspektsiooni koostööst analüüsida uuringu aluseks olevaid dokumente ka koos isikut tuvastamist võimaldavate andmetega, kaitstes kogu uuringu läbiviimise käigus iga andmesubjekti õigusi, sh nende isikuandmeid.

AKI-le ei ole selge, millistele laste andmete töötlemisele ja millistel tingimustel antud taotluses koostööst soovitakse. Selgitame, AKI ei saa anda tingimuslikku koostööst, kui uuringu läbiviimise tingimused ei ole lõpuni selged. Palun selgitada, miks on välja toodud, et AKI koostööst soovitakse saada ka isiku tuvastamist võimaldavate andmete töötlemiseks, kui ülejäänud taotluses on räägitud anonümiseeritud andmetest.

6. Selgitame, et isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lg 5¹ kohaselt kui poliitika kujundamise eesmärgil tehtavas täidesaatva riigivõimu analüüsis ja uuringus töödeldakse eriliiki andmeid,

ei ole kooskõlastamine eetikakomitees kohustuslik, kui seadus ei näe ette teisiti. AKI võib siiski vajadusel eetikakomiteega konsulteerida, kui AKI hinnangul vajab poliitika kujundamiseks tehtav uuring või analüüs eetilise hindamist.

Taotluses on joonealuses märkuses selgitatud, et Andmekaitse Inspektsiooniga sai enne taotluse esitamist telefonitsi konsulteeritud, et kui uuringu läbiviijad ei tunne, et tegemist oleks teaduseetika mõistes piiri peal oleva uuringuga, siis pole vaja taotleda eetikakomitee kooskõlastust. Nagu eelnevalt on välja toodud, siis on AKI-l küsimusi seoses uuringu läbiviimise eesmärgi, metoodika ja töödeldava andmekoosseisu kohta. Kuna taotlusest ei selgu kogu uuringus töödeldavate isikuandmete, sh eriliiki andmete koosseis ja ka valimi suurus, siis ei ole praeguses staadiumis võimalik otsustada eetikakomiteega konsulteerimise vajaduse üle. AKI juhib siiski tähelepanu, et täiendatud taotluse esitamisel peab taotleja arvestama võimalusega, et AKI peab vajalikuks konsulteerimist [Eesti Teadusagentuuri Teaduseetika komiteega](#) ning arvesse võtma eetikakomitee tegevuse ajakava.

7. Taotluse punkti 9.3. kohaselt taotletakse uuringu läbiviimiseks Andmekaitse Inspektsiooni kooskõlastust, et teenuseosutajatel oleks dokumentides (laste arengute hindamised ja juhtumikirjeldused) esinevate isiku tuvastamist võimaldavate isikuandmete anonüümiseks õigustatud alus. Selgitame, et AKI kooskõlastus ei ole õiguslik alus andmete töötlemiseks, vaid tegemist on täiendava kaitsemeetmega andmesubjektide õiguste kaitsmiseks. Palun selles osas taotlus üle vaadata.
8. Uuringus kasutatakse ühe andmekogumise meetodina ekspertintervjuude tegemist. Taotluse punkti 7 ja intervjuu nõusoleku vormi kavandi kohaselt salvestatakse intervjuud vaid osaleja nõusolekul. Samas nähtub taotluse punktist 9.3., et veebiintervjuu puhul salvestatakse intervjuueeritava nõusolek suulises vormis. Seega on taotluses intervjuude läbiviimise metoodikat kirjeldatud erinevalt. Palun täpsustada, kas igast intervjuust tehakse audio- või videosalvestis ning kas iga intervjuu kohta tehakse anonüümitud kokkuvõte, sõltumata intervjuu salvestamisest või transkribeerimisest ning millisel juhul ning kui kaua salvestist või transkriptsiooni säilitatakse, arvestades, et teatud juhtudel küsitakse intervjuueeritavatelt nõusolekut üksnes suuliselt.
9. Taotluse punktis 11.1. on välja toodud, et andmesubjektilt nõusoleku küsimine dokumendianalüüsi läbiviimiseks ei ole võimalik/põhjendatud, sest andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve ega õigusi, kuna väljund on teaduslik üldistus, isikut tuvastada võimaldavad andmed on anonüümiseeritud ja isikuandmete töötlemise eesmärk on vaid kaudne, sest lapsed ja lapsevanemad ei ole uuringus eraldi sihtrühm ja neilt hinnanguid ei küsita.

Selgitame, et eristada tuleb inimestelt andmetöötluseks nõusoleku küsimist ja inimeste teavitamist. Isikuandmete kaitse üldmääruse üheks oluliseks põhimõtteks on läbipaistvuse põhimõte. Läbipaistvuse tagamiseks tuleb andmesubjekte isikuandmete töötlemisest teavitada vastavalt IKÜM artiklitele 12 – 14 konkreetset selles uuringus toimuvast andmetöötlusest. Üldmäärus küll kehtestab ka andmesubjektide teavitamata jätmise alused, kuid neid saab rakendada pigem erandlikel asjaoludel. Antud uuringu taotluses ei nähtu selliseid erandlikke asjaolusid, mis takistavad isikute teavitamist. Teavitada on võimalik nt läbi (sotsiaal)meedia, ministeeriumi või teenuseid pakkuva asutuse kodulehe kaudu vms viisil.

Taotluse punkti 11.1. kohaselt toimub üldine uuringust teavitamine Sotsiaalkindlustusameti ja Johan Skytte poliitikauuringute instituudi veebilehel/sotsiaalmeedias. Intervjuueeritavaid ja veebiküsimustiku saajaid teavitatakse uuringu läbiviimiseks kontakti võtmisel (telefonis, e-mailis) tema kontaktandmete päritolust, uuringu tellijast ja vastamise vabatahtlikkusest.

Seega palun täpsustage, kas ja kuidas hõlmab üldine teavitamine ka laste ja lastevanemate uuringust teavitamist. Kui leiate, et isegi üldine andmesubjektide teavitamine võimalikuks ei osutu, palun seda otsust põhjendada.

10. Taotlusele on lisatud uuringu andmekaitsetingimused, mida tutvustatakse p 11.3. kohaselt intervjueeritavale suuliselt intervjuu käigus ja lisatakse veebiküsitluse juurde. Palun täpsustage, kas intervjueeritavatel on võimalik ka hiljem andmekaitsetingimustega kirjalikult tutvuda ja kas konkreetse uuringu andmekaitsetingimused avaldatakse lisaks Tartu Ülikooli üldistele andmekaitsetingimustele ülikooli veebilehel või mujal.
11. Palun esitada andmekaitsealane mõjuhindang või kui seda ei ole koostatud või ei koostata, siis palun seda otsust põhjendada, arvestades isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 35 sätestatud. Taotluse punktis 9.2. on välja toodud, et uuringus töödeldakse mh alaealiste eriliigilisi isikuandmeid. IKÜM põhjenduspunkti 38 kohaselt väärivad laste isikuandmed erilist kaitset, kuna lapsed ei pruugi olla piisavalt teadlikud asjaomastest ohtudest, tagajärgedest ja kaitsemeetmetest ning oma õigustest seoses isikuandmete töötlemisega.

IKÜM art 35 lg 1 kohaselt peab isikuandmete vastutav töötleja hindama enne isikuandmete töötlemist kavandatavate isikuandmete töötlemise toimingute mõju isikuandmete kaitsele, kui isikuandmete töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärgi arvesse võttes tekib tõenäoliselt füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele suur oht. IKÜM art 35 lg 3 loetleb olukorrad, millal andmekaitsealase mõjuhindangu tegemine on nõutav, mh on hindangu koostamine kohustuslik, kui toimub füüsiliste isiklike aspektide süstemaatiline ja ulatuslik hindamine, mis põhineb automaatsel isikuandmete töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil, ja millel põhinevad otsused, millel on füüsilise isiku jaoks õiguslikud tagajärjed või mis samaväärselt mõjutavad oluliselt füüsilist isikut, samuti ka eriliigiliste isikuandmete ulatuslik töötlemine.

Inspektsiooni koostatud isikuandmete töötleja üldjuhendis¹ on selgitatud, mis on süstemaatiline ja ulatuslik andmetöötlus. Samuti on toodud näiteid suure ohu kohta. Juhendis on viidatud suunistele², mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhindangut.

Olemasolevast teabest lähtuvalt palun hinnata, kas käesoleval juhul on mõjuhindangu koostamine vajalik ja kui on, siis palun see koostada. Kui mitte, siis palun tuua esile sellekohased kaalutlused.

Palun esimesel võimalusel, kuid hiljemalt **30.09.2026** taotluses esinevad puudused kõrvaldada ning täpsustused taotlusvormile sisse viia. Muudatused palun algtekstist eristada. Vastus palun saata aadressil info@aki.ee.

Tähtjaks puuduste kõrvaldamata jätmise korral võib AKI vastavalt haldusmenetluse seaduse § 15 lõikele 3 jätta taotluse läbi vaatamata.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Helen Laane
jurist
peadirektori volitusel

¹ Kättesaadav: <https://www.aki.ee/isikuandmed/juhendid-ja-abimaterjalid/isikuandmete-tootleja-uldjuhend>.

² Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/611236>.